הכי גרסינן **ואיכעיא אימא בשלוה על מנת למשכנו ולא משכנו.** הא דשדה כגון שלוה העובד כוכבים מישראל על מנת שאם לא אפרע לזמן פלוני בא ומשכנני מקרקע זו ואתה שלך והא דקתני פטורה מן המעשר כל זמן שלא בא ישראל ומשכנו דאע"ג דמטא זמניה היא בחזקת העובד כוכבים ואם היה ישראל מוטל חלק בפירות פטורה מן המעשר. וגבי עבד כי האי גוונא קנסוה רבנן לישראל ואע"פ שלא משכנו העובד כוכבים עדיין בעבד זה קנסוהו הואיל ועבר זמנו ולא פרע: **גבאו.** העובד כוכבים לעבד: **בחובו.** שהיה לו על ישראל והוא לא מכרו לו ולא לזה עליו: **סיקריקון.** כשעה שישראל מופקרין להריגה ואמר לעובד כוכבים שא קרקע זו לו עבד זה והניחני: **לא יצא לחירות.** דאונס הוא וליכא למקנסיה: **חייב לעשר.** עליה הוי כמוכר: **כאנפרות.** הפסד: **דקא משחרשי ליה.** הרי נהנה מהם שפורע חובו הילכך לענין עישור חייב כמעשר ומיהו גבי עבד קנסא משום מכירה היא וזה לא מכר מדעתו אלא שלא לרצונו גבאו ואמאי נקנסיה: **פרהנג.** מליק ושם עליות ומכרו לו בדמי אנפרותו שהעליל עליו: **היה לו לעיים.** בדבר אחר: **ולא פיים.** ומסרו לו מדעתו: **לשלשים יום.** ולאחר שלשים יחזור אליו: **לפרהנג עובד כוכבים.** וקס"ד לעבוד עבודת המלך עד זמן פלוני ולשוב: **חוץ ממלאכתו.** גופו קניי לך ובלבד שלא תשתעבד בו שלא מכרו אלא להשיאו לשפחתו לולדות דהשתא לא מפקע ממלות לחלל שבתות. ג"כ מכרו למלאכתו חוץ משבתות וימים טובים מהו: **לגר פושב.** שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבילות: **פשוט מיהא.** מתניתא: **חדא.** מהגך בעיא: **עיין במכילתיך.** במשנה הסדורה לך לידע מה נשיב: **המוכר ביתו לעובד כוכבים.** בתרך ישראל דאמר קרא לא תחנם (ע"ז דף כ.): **וכותב.** לו שטר: **ומעלה בערכאות שלהן.** לחותמו אף על פי שחשיבות הוא להם: **ודילמא.** הא דלא גזור רבנן בהך דילמא אתי לזבוני מדעתו: **הני מילי בית.** דלא שבי ליה לאינם בלא בית ולא עבדי אינשי דמזבני: **אתי לזבוני.** וגזרינן בהא אטו מכירה דעלמא ולא תפשוט: **שלח לה רבי אמי.** להך דבעו מיניה: **מיני אמי כר נתן הלא תורה.** הולאה זו לישראל: **קונסים אותו.** לפדות מיד העובד כוכבים: **דוקא או לאו דוקא.** דלא קנסינן ליה כולי האי וגזחמא קאמר: **עד עשרה.** אלמא בהגך דקנסם רבנן במכירה דידהו לא קנסם כולי האי: אין מוכרין בהמה בסה גזילה משום שאלה ושכירות ונסיוני במסכת ע"ז (דף טו.): **שאני עבד.** כלומר לעולם אימא לך דעבד דוקא ושאני עבד כו': **או לאו דוקא.** דאי מיניה טפי קנסינן ליה עד דפריק ואורחא דמלתא הוא דנקט: **עד מאה.** וקס"ד ה"ה לעבד: **שאני עבד דלא הדר ליה.** כלומר דילמא תרוייהו דוקא ועבד היינו טעמא דלא קנסוהו כולי האי דלא הדר למריה בתר דפריק ליה דהא תנן יצא לחירות: ופרכינן **אלא בכמה מ"ע קנסינן ליה כולי האי משום דהדרה ליה ליקנסיה עפי חד.** מכדי דמיה היה לך לקונסו יותר מן העבד ותו לא הואיל וטעמא משום דהדרה ליה הוא אין כאן אלא כדי דמיה ואתה קונסו מי' עד ק' אוי לו בחזרה זו: **מילתא דלא שכיחא היא.** שימכרוהו לעובד כוכבים: **מהו שיקנסו אם כנו.** לפדותו: **אם תימצי לומר.** הך דמנעינא לן בבכורות בהן הלוקח אחן הבכור ועבר משום כל מום לא יהיה בו? דאמרי' התם לא ישחט עולמית ומנעינא לן לרב ומת מהו שיקנסו בנו אחריו ואם תימצי לומר בהיא דקנסוהו הא דהכא לא מיפשט לן מינה דהתם קא עבד אבוה איסורא דאורייתא אבל מוכר עבדו לעובד כוכבים איסורא דרבנן הוא דעבד: ואם

ואי בעית אימא בשלוה על מנת למשכנו ולא משכנו: ת"ר [א]גבאו בחובו או שלקחו סיקריקון לא יצא לחירות ובחובו לא ורמינהי [ב]הרי שאנסו בית המלך גורנו אם בחובו חייב לעשר אם [ג]באנפרות פטור מלעשר שאני התם דקא משתרשי ליה תא שמע דאמר רב [ד]המוכר עבדו לפרהנג עובד כוכבים יצא לחירות [ה]התם הוה ליה לפיים ולא פיים גופא אמר רב המוכר עבדו לפרהנג עובד כוכבים יצא לחירות מאי הוה ליה למעבד הוה ליה לפיים ולא פיים [ו]בעי ר' ירמיה מכרו לשלשים יום מהו תא שמע דאמר רב המוכר עבדו לפרהנג עובד כוכבים יצא לחירות התם בפרהנג עובד כוכבים שאינה חוזרת מכרו חוץ ממלאכתו מהו חוץ מן המצות מהו חוץ משבתות וימים טובים מהו לגר תושב לישראל מומר מהו לכותי מהו פשוט מיהא חדא [ז]גר תושב הרי הוא כעובד כוכבים כותי וישראל מומר אמרי לה כעובד כוכבים ואמרי לה כישראל: בעו מיניה מרבי אמי עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני עובדי כוכבים מהו שיטול את דמיו א"ל ר' ירמיה לרבי זריקא פוק עיין במכילתיך נפק דק ואשכח דתניא [ח]המוכר ביתו לעובד כוכבים דמיו אסורין ועובד כוכבים שאנס ביתו של ישראל ואין בעליו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני עובדי כוכבים מותר ליטול את דמיו וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידם ודילמא ה"מ בית דכיון דלא סגי ליה בלא בית לא אתי לזבוניה אבל עבדא דסגי ליה בלא עבדא אתי לזבוניה או לא שלח להו ר' אמי מיני אמי בר נתן תורה יוצאה לכל ישראל עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני עובדי כוכבים [ט]מותר ליטול את דמיו וכותב ומעלה בערכאות של עובדי כוכבים מפני שהוא כמציל מידם [י]א"ר יהושע בן לוי המוכר עבדו לעובד כוכבים קונסים אותו עד מאה בדמיו דוקא או לאו דוקא ת"ש [יא]דאמר ריש לקיש [יב]המוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסים אותו עד עשר' בדמיה ודלמא שאני עבד דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות ואיכא דאמרי אמר רבי יהושע בן לוי [יג]המוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא או לאו דוקא תא שמע [יד]דאמר ריש לקיש המוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד מאה בדמיה שאני עבד דלא הדר ליה אלא בהמה טעמא מאי משום דהדרא ליה לקנסיה טפי חד אלא עבד מילתא דלא שכיחא [טו]ומלתא דלא שכיחא לא גזרי בה רבנן בעא מיניה רבי ירמיה [טז]מרבי אסי [יז] מכר עבדו ומת מהו שיקנסו את בנו אחריו אם תימצי לומר [יח]צרם [יט]אוזן בכור ומת קנסו בנו אחריו משום דאיסורא דאורייתא היא אבל הכא איסורא דרבנן ואם

בשלוה על מנת למשכנו בו'. פירש בקונטרס שאם לא אפרע עד זמן פלוני בא ומשכנני מקרקע זו ואתה שלך וכל זמן שלא בא ישראל ומשכנו הוי בחזקת עובד כוכבים וגבי עבד כי האי גוונא קנסוה רבנן לישראל הואיל ועבר הזמן ולא פרע ואע"פ שלא משכנו עדיין וקשה דהוה ליה למימר אידי ואידי דמטא זמניה לכך נראה דאתמא לשנוי שנויא קמא הא דמטא זמניה והא דלא משכנו זמניה והא דאקשינן גבי עבד דמטא זמניה לריכא למימר בשלוה על מנת למשכנו ולא משכנו דס"ד כיון דלא משכנו עדיין לא יצא לחירות קא משמע לן דהואיל וכידו למשכנו דיוצא לחירות:

המוכר עבדו לפרהנג עובד בוכבים. פי' בקונטרס מליק ושם עליות ומכרו לו באותן דמים שהעליל וקשה דלא שייך על זה לשון מכירה ולשנא שהיה לו לפיים ולא פיים לא משמע הכי ועוד דמדמי למוכרו לשלשים יום ונראה דהפרהנג בטל עבדו על כורחו אלא שנותן לו דמים לכך פריך דאמאי יצא לחירות כיון דהוי בעל כורחו כמו גבאו בחובו ומשני דהיה לו לפיים כיון דנותן דמים ולאי היה מתפיים בדבר מועט ומדמי לו נמי למוכרו לשלשים יום דאחר שגומר מלאכתו דרכו להחזירו לישראל וישראל מחזיר לו דמיו:

וכותב ומעלה בערכאות שלהם. פירש בקונטרס אף על פי דמשכנות הוא להן וקשה דשטרות העולין בערכאות של עובדי כוכבים מכשרין [כ] ולא מפלגינן בין לתמילה בין לדיעבד ומפרש רבינו תם דאע"ג דנראה כמקיים המקח שרי הכא וההיא דפרק קמא דע"ז (דף יג.) הולכין לייך של עובדי כוכבים ולוקחים מהן בהמה ועבדים מפני שהוא כמציל מידם ומעלה בערכאות של עובדי כוכבים התם נמי מקיים המקח ומתפרקס הדבר שמהנה לעבודת כוכבי' ואפי' הכי שרי: **או** לאו דוקא. פירש בקונטרס דלא קנסינן ליה כולי האי וגזחמא קאמר וקשה דאם כן איזה שיעור יהיו דאמאי לא ידע היאך דקונסין אותו עד עשרה דימא ביה ההוא שיעורא ונראה לפרש או לאו דוקא אלא אפילו ביותר ממאה קנסינן ליה עד דפריק כגון שפי' בקונטרס באיכא דאמרי ומייתי מבהמה דקונסין אותו עד עשרה בדמיה אלמא לאו דוקא דהוא הדין טפי כדקאמר הכא עד מאה גבי עבדים והוא הדין דהכא לאו דוקא: **התם דאיסורא דאורייתא.** ובפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות לד:) גבי צרם אחן הבכור קאמר דליכא למיפשט מהכא דשאני עבד דמפקע ליה ממצות אם כן הוה מצי למימר הכא אם תימצי לומר דהתם לא קנסו הכא קנסו משום דמפקע ליה ממצות וכן התם הוה מצי למימר איפכא כי הכא: נעשיה

מסורת הש"ס

א) [חולין קלא.], ב) [פי' שלקח אגם עובד כוכבים באותם שלא מדין. עריך ועי' פרש"י לקמן נח: ד"ה לו מחמת אנפרות], ג) [בכורות ג.], ד) שם, ה) [ב"מ שם], ו) [עיתוס' סב: וש"נ], ז) [עי' תוספות בכורות לד: ד"ה כעא], ח) מ"ק יב. בכורות לד:, ט) [דברים יז], י) [ויקרא כגן], כ) [לעיל י:],

גליון הש"ם

גמ' מכר עבדו ומת. עיין תבואות שור סימן לט סק"ז:

מוסף רש"י

אם בחובו. שהיה חייב לו דבר קצוב ממון, חייב לעשר. ממקום אחר יש לתן לכהן, שהרי הוא כמוכר (חולין קלא.). אם באנפרות. בהפסד ושל חנם (שם) גזל בעלמא (לקמן נח:). דוקא או לאו דוקא. דלא קנסינן ליה כולי האי, אי נמי טפי מהכי קנסינן ליה אם אין העכו"ם מתרצה בכך (בכורות ג. ע"ש). ת"ש כו' עד עשרה בדמיה. מדנני עבד תני מאה והכא עשרה, שמע מינה דוקא קאמר, דאי לאו דוקא ליתני תרוייהו מאה או תרוייהו עשרה (שם). צרם אוזן בכור. צרם כהן אחן בכור לפסלו נמוס, דבכור טיהא נוחן כהה ומי שיש לו בכור נוחנו לכהן וכהן מיטפל בו עד שיומס מאליו ויאכלנו, דאינו רשאי לאכלו כל זמן שלא הומס, דקדשים מחוץ הוא, ואם צרם אחן בכור לתמיהו קנסוהו רבנן, כדאמרינן בבכורות (לד.) הלוקח אחן בכור הרי זה לא יחוטט שלמים, קנסוהו לא יעבוד עבודה איסורית, כדכתיב כל מום לא יהיה בו, קרי ביה לא יקרב, להעיל בו מום, והייני דקאמר אם תתני לומר וכו', דקא מיבעיא ליה התם לרב אחן בכור ומת מהו שיקנסו בנו אחריו וכו' (מו"ק יג. חכמ"ה).

עין משפט נר מצוה

קיט א ב ג ד ה מיי' פרק ח מהל' עבדים הלכה כ עד הלכה ו סמג עשין פז טור ש"ע יו"ד סימן רסז סעיף פ הגה"ה וע"ש:

ו (מיי' פ"ו מהל' מעשר הלכה י שו"ע יו"ד סי' שלא סעי' קיט):

קכ ז מיי' פ"ט מהל' ע"ז הלכה יג סמג לאוין מח:

ח מיי' פ"מ מהל' עבדים הלכה יב טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף פא:

קבא ט מיי' פרק כ מהל' שבת הלי ג סמג לאוין סה טוש"ע יו"ד סי' קנא סעיף ד:

קבב י מיי' פ"מ מהל' עבדים הלכה ח סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף פ:

קבג כ מיי' פ"ב מהל' בכורות הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' שיג ס"ח:

תוספות רי"ד

שלח ר' אמי מיני אמי בר נתן תורה תצא לישראל עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מותר ליטול דמיו וכותב ומעלה בערכאות שלהם מפני שהוא כמציל מידם: אריב"ל המוכר עבדו לכנעני קונסין אותו לפרותו עד עשרה בדמיו ולשתרר: דוקא אי לאו דוקא ולא איפשיט. אר"ל המוכר בהמה גסה לכנעני קונסין אותו לפדותה עד מאה בדמיה בעא מיניה ר' ירמיה מרבי אמי מכר עבדו לכנעני ומת מהו שיקנסו בנו אחריו לדידיה קנסוהו רבנן והא ליתיה או דלמא לממוניה קנסוה והא איתיה ופשט ליה לדידיה קנסוה לבריה לא קנסוה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com